

SKÚSENOŠ SMRTI

ČO JE TO „ZÁŽITOK NA PRAHU SMRTI“¹?

„(1) *Zážitky osôb, ktoré boli oživované po tom, čo ich lekári pokladali alebo vyhlásili za klinicky mŕtvych.*

(2) *Zážitky osôb, ktoré sa dostali mimoriadne blízko k stavu fyzickej smrti v dôsledku nehody, ťažkého zranenia alebo choroby.“*

(Raymond A. Moody)

„Krátko po vydání Moodyho knihy byla založena Mezinárodní asociace pro studium blízkosti smrti (International Association for Near Death Studies), jejíž časopis *Journal of Near Death Studies* publikuje obšírná data z celého světa. Výzkum blízkosti smrti se nyní specializuje na jednotlivé prvky NDE: na mimotělní zkušenost, temný tunel, jasné světlo, pocit lásky a vřelosti, hodnocení života a následnou proměnu osobnosti. **Bádání ukazuje, že tyto zážitky jsou velice intenzivní a skutečné.** Někteří lidé dokonce viděli věci, o kterých zjevně nemohli vědět, protože byli klinicky mrtví. Jeden jedenáctiletý chlapec, kterému se zastavilo srdce a neměl žádný puls, při mimotělním zážitku viděl, jak lékaři a sestry zachraňují jeho tělo. Když se zotavil, přesně popsal průběh resuscitačních procedur, barvy a umístění přístrojů na sále, a dokonce i to, co si doktoři mezi sebou říkali.“ (Dinesh D’Souza)

KTO KAŽDÝ HO MÁ?

- **Zhruba 30% ľudí**, ktorí sa ocitnú v podobnej situácii.
 - Jedno z možných vysvetlení je, že zvyšných 70% si ich jednoducho po prebratí sa nepamätá...
 - Druhá teória hovorí, že zvyšných 70% ľudí prežíva tzv. „desivé NDE“ – a ich podvedomie túto spomienku v akte „obraný“ jednoducho potlačí.²

¹ angl. NDE – Near Death Experience

² „Dalo by sa predpokladať, že iba tí, čo zažili pozitívne NDE, si ich zapamätajú, pretože je dobre známe, že myseľ môže odmietnuť vpustiť do vedomia traumatizujúce zážitky a uloží ich do nevedomia. Rada by som citovala rozprávanie opisujúce dramatický prípad resuscitácie a zaznamenané kardiológom Mauriceom Rawlingsom. Istý človek v priebehu srdcového záchvatu, keď sa ho lekári snažili oživiť, niekoľkokrát stratil vedomie. Zakaždým, keď prišiel k sebe, vyhlasoval,

AKO VYZERÁ TYPICKÝ NDE?

„Človek zomiera. Keď sa dostáva do najväčšej fyzickej úzkosti, počuje, ako ho lekár vyhlasuje za mŕtveho. Začína vnímať nepríjemný hluk, akési zvonenie a zároveň má pocit, že sa veľmi rýchle pohybuje cez dlhý tunel. Potom sa zrazu očitá mimo svojho fyzického tela. Pozoruje ho z určitej vzdialenosti priestoru, akoby bol divákom. Sleduje pokusy lekárov o resuscitáciu z tohto neobvyklého zorného uhla a je v stave citového vzrušenia. Po chvíli sa spamätá a zvykne si na tento zvláštny stav. Spozoruje, že vlastní ešte „telo“, ale veľmi odlišné a s inými schopnosťami, než je telo, ktoré opustil. Čoskoro nasledujú nové udalosti. Prichádzajú ho pozdraviť iní ľudia a snažia sa mu pomôcť. Zazrie duchov príbuzných a priateľov, ktorí už zomreli. Objavuje sa pred ním vznešená bytosť, plná lásky, tepla a svetla, akú nikdy doteraz nestretol. Táto svetelná bytosť mu kladie otázku bez slov a privádza ho k hodnoteniu vlastného života panoramatickým premietaním hlavných udalostí, ktoré človek zažil. V istom okamihu sa očitá pred akousi bariérou či hranicou, ktorá zrejme predstavuje zlom medzi životom na zemi a životom nasledujúcim. Zisťuje však, že sa musí vrátiť, pretože čas jeho smrti ešte neprišiel. Tu sa však už bráni, pretože skúsil, čo znamená ďalší život a nechce sa vrátiť. Napriek tomuto postoju sa znova spája so svojím telom a pokračuje v pozemskom živote. Neskôr sa pokúša rozprávať o tom inom, naráža však na problémy. Márne hľadá slová, ktoré by adekvátne opísali nadpozemský zážitok. Keď navyše zistí, že sa mu ľudia posmievajú, prestane o tom hovoriť. Napriek tomu zážitok hlboko zasiahne do jeho myslenia, zvlášť, čo sa týka názorov na smrť a jej vzťahu k životu.

Nesmieme zabudnúť, že **spomínaný opis nepredstavuje konkrétny zážitok niektorej osoby. Je to skôr univerzálny „model“, väzba spoločných prvkov, vyskytujúcich sa v mnohých prípadoch.**“

„(1) Napriek nesporným podobnostiam medzi rôznymi prípadmi neexistujú dva, ktoré by boli presne rovnaké.

(2) Ani jedna osoba nezahrnula do svojho rozprávania všetky prvky spomínaného „ideálneho“ zážitku. Mnohí uvádzali z nich väčšinu (t. j. osem alebo viac) a len niekoľkí potvrdili až dvanásť prvkov.³

že sa dostal do pekla a že zažil niečo strašné, neznesiteľné. Prosil lekárov, aby nedopustili, aby sa tam dostal znova. Podarilo sa ho naozaj zachrániť a Rawlings o niekoľko dní pacienta navštívil v jeho nemocničnej izbe. Veľmi opatrne začal hovoriť o tom, čo sa stalo a bol prekvapený, že si pacient nielenže nepamätal nič desivé, ale dokonca si spomínal na skôr pozitívne a príjemné zážitky. To je dobrý príklad nevedomého potlačenia desivých udalostí.“ (Evelyn Elsaesser Valarino). Naopak, Kenneth Ring s tým úplne nesúhlasí: „Samozrejme uznávam všeobecný princíp, že traumatizujúce zážitky bývajú často potlačené alebo sú pre vedomie iným spôsobom nedostupné, nemyslím si však, že toto je najvýznamnejší faktor, spojený s relatívne nízkym počtom desivých NDE. Skôr sa domnievam, že si ich ľudia uvedomujú, no nechcú o nich veľmi hovoriť, pretože sú presvedčení, že ak sa im stalo niečo zlého, sú aj oni zlí. Inými slovami - ak máte pozitívny typ zážitku a pri jeho rozprávaní sa cítite dobre, budete o ňom hovoriť a domnievať sa, že ste typom človeka, ktorý si ho zaslúži, pretože do istej miery zapadá do vašej osobnosti. Ako vo svojom zážitku prežijete niečo veľmi negatívneho, ocitnete sa vo veľmi tmavom a desivom prostredí, budete sa možno nazdávať, že váš zážitok vypovedá o vašej povahe, takže o ňom nebudete chcieť hovoriť. Jednou z vecí, ktoré pri NDE platia, je to, že sa kladie dôraz viac na pozitívne zážitky, než na zážitky desivé. Preto je pre človeka oveľa ťažšie o nich hovoriť. Hoci teda uznávam, že môže dôjsť k tomu, o čom hovorí Rawlings, nemyslím si, že je to významný faktor.“

³ „Skúmateľ verejnej mienky George Gallup ml. ... sa mu podarilo analyzovať obsah týchto ZPS tým, že sa pýtal na ich prvky. Zistil toto: Mimo tela 26%, Presné zrkové vnemy 23%, Počuteľné zvuky alebo hlasy 17%, Pocity pokoja,

(3) Ani jeden prvok môjho abstraktného modelu nie je taký, aby sa bol objavil len v jednom prípade. Každý prvok sa opakoval v mnohých odlišných prípadoch.

(4) Ani jeden prvok modelového zážitku nie je všeobecný, aby ho uvádzala každá osoba. Niektoré prvky sú však veľmi podobné, čím budia dojem univerzálnosti.

(5) Poradie jednotlivých štádií, cez ktoré prechádza umierajúci a ktoré som už načrtol, sa môže líšiť od teoretického modelu.

(6) Ako ďaleko sa dostane umierajúci človek v hypotetickom „úplnom“ zážitku, závisí od toho, či naozaj bol v stave klinickej smrti a ako dlho tento stav trval.

(7) Rozprával som s niekoľkými ľuďmi, ktorí boli vyhlásení za mŕtvych, oživovali ich a vrátili sa späť bez toho, aby konštatovali čo len jeden z uvedených spoločných prvkov. Hovoria, že si nič nepamätajú z obdobia svojej „smrti“.

V súvislosti s tým sa objavila ďalšia zaujímavá okolnosť. Diskutoval som s ľuďmi, ktorí boli viackrát v stave klinickej smrti, pričom si niekedy nič nepamätali, inokedy však mali celkom bohaté zážitky.“

(Raymond A. Moody)

EXISTUJÚ AJ „NEGATÍVNE“ ZÁŽITKY NDE?

„Ano, drtivá väčšina NDE je spojená s láskou, odpustením a blaženosťou. Tato témata se opakují v pracích Moodyho, Ringa a Saboma. Ale lékař Maurice Rawlings v knize *Za branou smrti* (*Beyond Death's Door*) uvádí řadu děsivých, pekelných NDE, které někteří pacienti vnímali j a ko odplatu za své špatné skutky. **Rawlings tvrdí, že pozitivních NDE je jen zhruba polovina, negativní zážitky lidé pouze potlačují, nebo se o nich stydí mluvit, jak tomu běžně bývá u obětí znásilnění a zneužívání.** Rawlings je evangelik a bývá mu vyčítáno, že píše práce poplatné své víře. **O „úzkostných zážitcích blízkosti smrti“** však vydali zprávu i doktor Bruce Greyson a Nancy Evans Bushová. Také britská badatelka Margot Greyová popisuje ve studii *Návrat ze smrti* (*Return from Death*) řadu temných, děsivých NDE velice podobných těm Rawlingsovým. Křesťané se tedy nemusí bát, že by NDE nějak vyvracely tradiční náboženskou víru. Naopak - a to je pro křesťany a jiné věřící nejpodstatnější - Sabom a další badatelé shodně pozorují, že **„NDE posiluje víru a vyvolává vyšší oddanost tradičním náboženským praktikám“.**“

(Analytik a spisovatel Dinesh D'Souza)

PRÍKLAD „POZITÍVNEHO NDE“:

„V marci 1988, keď Neev študoval v druhom ročníku na univerzite, počas zápasu sa ťažko zranil. Práve sa snažil chytiť nízky hod, keď do neho prudko vrazil zavalitý chytač a ako sám hovorí: „*To prvé čo som vedel bolo, že svet ako ho poznám, bol preč.*“ O chvíľu zistil, že napriek tomu je veľmi prítomný, len s tým rozdielom, že už nebol vo svojom tele. *Uvedomil som si... že nie som vo svojom tele. Necítil som žiadnu bolesť či nepokoj. Cítil som sa sám so sebou absolútne vyrovnaný. Stál som za trénerom a otcom jedného z hráčov. Obaja kľáčali nado mnou v hracom poli, kde som ležal na chrbte. To prvé, čo som skontroloval bolo, či mám loptu v rukavici (bola tam).* Neev potom pozoroval - zo svojho zorného uhla mimo tela ako jeho telo napoly niesli, napoly vliekli z ihriska, tvár mal groteskne napuchnutú a nakoniec ho naložili do auta spoluhráčovho otca. Tvrdí, že počul každé prehovorené slovo, keď ho viezli do blízkej nemocnice. Píše, že skutočne cítil sám seba, ako ich nasledoval za autom. Jasne videl interiér auta a zároveň aj všetko, čo upútalo jeho pozornosť počas tejto jazdy. Keď dorazili do pohotovostnej ordinácie, jeho telo preložili na nemocničný vozík a to všetko, ako hovorí Neev, pozoroval z miesta vedľa svojho tela. Sám hovorí: *Videl som, ako ošetrovatelia kladú moje telo na vozík a tlačia ho cez dvojce veľké dvere do ordinácie. Lekári okamžite vybehli ku mne po dlhej, jasne osvetlenej chodbe, kontrolovali mi pulz a zmerali krvný tlak. Okolo mňa sa natlačilo niekoľko lekárov. Signály mojich hlavných životných funkcií boli stabilné, ale slabé a nariadili mi röntgenovú snímku hlavy. Videl som sa, ako ma prevádzajú do röntgenovej miestnosti, zvyšok tela mi prikryli ochrannou olovenou dekou a zhasli svetlá. Ďalej som už svoje telo v röntgenovej miestnosti nevidel. Stále som bol mimo tela, ale nie som nevidel. Môj svet sa zmenil na najtemnejšiu tmú. Vnímal som sám seba a nie iné tam nebolo... Bol tam neopísateľný pocit lásky a tepla. Tak sa možno cíti dieťa v lone matky pred narodením. Necítil som nie okrem pokoja a ticha. Nechcel som odtiaľ nikdy odísť — zdalo sa mi, akoby som toto miesto hľadal celý život. Bolo to v každom ohľade dokonalé miesto s výnimkou toho, že som tam bol sám. Len čo mi však napadla táto myšlienka, môj pocit ticha uprostred tmy sa okamžite zmenil na pohyb veľkou rýchlosťou. V tej chvíli som vedel, že nie som sám. Zdalo sa mi, že všetko, čo som potreboval vedieť alebo čo som vôbec niekedy chcel vedieť, to všetko mi bolo teraz dostupné. Mal som pocit, že som sa náhle zastavil, keď som sa opýtal: „Prečo som tu?“ Mal som pocit, že všetky vedomosti prichádzajú z môjho vnútra, pretože som nemusel nikomu nič hovoriť — všetko sa jednoducho dialo akosi automaticky. Bolo to, akoby som na každú myšlienku dostal odpoveď vo forme zjavenia. Tentoraz otázka privolala prehľad môjho života. Bolo to akoby som pozoroval svoj život na premietačke, nastavenej na vysoké obrátky. Tento prehľad ukončil môj pobyt v tme a viedol ma cez moje detstvo, dospievanie, obdobie na strednej a vysokej škole až po môj zážitok na prahu smrti. Svoj život som nielen videl, ale aj znovu prežil. Cítil som všetko to, čo som cítil kedysi. Keď hovorím „všetko“, mám na mysli každé poranenie, bolesť, emóciu a pocit spojený s konkrétnym obdobím môjho života. Zároveň som videl účinky môjho života na ľudí okolo mňa... Cítil som všetko to, čo cítili oni a vďaka tomu som pochopil odplatu za všetko čo som spravil, za dobré i zlé. Tento prehľad života bolo to najkrajšie čo som kedy videl a zároveň to najhroznejšie, čo som kedy okúsil. Tresne v okamihu, keď sa prehľad môjho života uzavrel, spomenul som si na mladšiu sestru a chcel som zrazu byť s ňou. A v tej istej chvíli... som sa vrátil do sveta, ako som ho poznal predtým. Nebol to už však ten svet, ako som ho chápal dovtedy. Tu sa zrejme jeho zážitok končí, Neev sa preberá a zisťuje, že stále ešte leží na nemocničnom vozíku. Teraz pri ňom už stojí otec s*

matkou. Utrpel ťažké otrasy s vnútorným krvácaním hoci mu lekár hovorí, že má šťastie, keď ostal nažive, uisťuje ho, že sa zotaví.“

(Kurzíva Neev, bez kurzívy Kenneth Ring)

PRÍKLAD NDE U MALÉHO DIEŤAŤA

„Svoje prvé dieťa so ZPS⁴ som stretol, keď som praxoval v istej nemocnici v Georgii, a bolo pre mňa prekvapením. Prezeral som rutinne pacienta, ktorého nazvem Sam, deväťročného chlapca, ktorý rok predtým takmer umrel na zlyhanie srdca, vyvolané ochorením adrenálnych žliaz. Besedoval som s ním o jeho chorobe, keď zrazu sám od seba hanblivo utrúsil: „Asi pred rokom som zomrel.“ Začal som sa vyzvedať na jeho zážitok. Povedal mi, že keď zomrel, vyplával zo svojho tela a hľadel dolu na doktora, ako mu stláča hrud', aby znovu uviedol do chodu srdce. Sam sa v svojom pozmenenom stave pokúšal doktora primäť, aby ho prestal stláčať, ale doktor mu nevenoval pozornosť. V tom okamihu mal Sam zážitok, že veľmi rýchlo stúpa nahor a vidí, ako Zem pod ním mizne v diaľke. Potom prešiel tmavým tunelom a na druhej strane mu vyšla v ústrety skupina „anjelov“. Spýtal som sa ho, či tí anjeli mali krídla a on odvetil, že nie. Žiarili, povedal, svetielkovali, a všetci do jedného ho navidomoči veľmi milovali. Všetko tam bolo zaliate svetlom. No cezeň videl krásnu, pastorálnu krajinu. Tento nebeský kút bol obohnáný plotom. Anjeli mu povedali, že keby zašiel za ten plot, nemohol by sa už vrátiť do života. Svetelná bytosť (Sam ju nazýval boh) mu potom povedala, že sa musí vrátiť a znovu vojsť do svojho tela. „Nechcel som sa vrátiť, ale on ma prinútil,“ povedal Sam.“

(Raymond A. Moody)

PRÍKLAD NDE U SLEPÉHO ČLOVEKA

„Azda najpresvedčivejšieho overenia hypotézy, že ľudia naozaj videli to, o čom hovoria po zážitku mimotelesného vnímania sme sa paradoxne dočkali z výskumu zážitkov na prahu smrti u slepých ľudí. ... Naša prvá respondentka bola Vicki Umipegová:

VU: To prvé, čo som si naozaj uvedomila bolo, že som hore pri strope a počula som rozprávať lekára — bol to muž — a pozrela som sa dolu a videla som to telo a spočiatku som si nebola istá, či je moje. Spoznala som si vlasy. (Pri neskoršom rozhovore uviedla ešte jeden znak, ktorý jej pomohol spoznať sa a bol to veľmi nezvyčajný snubný prsteň, ktorý nosila).

KR: Ako vyzerali?

VU: Boli veľmi dlhé... až po pás. Časť z nich mi odstrihli, čo ma vtedy nahnevalo. (V tej chvíli počula ako lekár povedal sestre, že mu je ľúto, ale pre zranenie ucha bude táto pacientka nielen slepá, ale aj hluchá). Vnímala som aj ich pocity. Tam z toho miesta pri strope som vedela, že sa veľmi snažia a videla som, čo všetko so mnou robili. Videla som na hlave

⁴ Skratka pre „Zážitok prahu smrti“ – slovenský to preklad anglického NDE.

otvorenú ranu a veľa krvi. (Nevedela uviesť farbu a, ako hovorí, stále nemá predstavu o farbe. Snaží sa komunikovať s lekárom a sestrou, ale nedarí sa jej to a cíti sa frustrovaná).

KR: Keď sa vám nepodarilo s nimi komunikovať, čo ste si potom zapamätali?

VU: Vyšla som hore cez strechu. To bolo niečo úžasné!

KR: Aké to bolo pre vás?

VU: Och! Bolo to akoby strecha neexistovala... jednoducho sa rozplynula.

KR: Mali ste pocit, že sa pohybujete nahor?

VU: Ano, uhm, uhm.

KR: Ocitli ste sa nad strechou nemocnice?

VU: Áno.

KR: Čo ste vnímali, keď ste tam prišli?

VU: Svetlá a ulice dolu, podo mnou a všetko. Strašne som bola z toho zmätená. (To všetko sa dialo pre nu príliš rýchlo a zistila, že videnie ju dezorientuje a mýli. V jednom momente hovorí dokonca o tom, že videnie bolo pre ňu „desivé“).

KR: Videli ste pod sebou strechu nemocnice?

VU: Áno.

KR: Čo ste videli okolo seba?

VU: Videla som svetlá.

KR: Svetlá mesta?

VU: Áno.

KR: Videli ste budovy?

VU: Áno, videla som aj iné budovy, ale to všetko bolo také rýchle.

Len čo začne Vicki stúpať nahor, všetko sa deje závažnou rýchlosťou. Čím viac ju pohlcuje jej zážitok, tým viac sa jej zmocňuje pocit slobody (nazýva to pocitom akejsi bezstarostnosti) a radosti z odpútania od telesných obmedzení. Netrvá to však dlho, pretože takmer okamžite ju čosi vtiahne do akejsi trubice a ženie sa k svetlu. Na tejto ceste si začína uvedomovať očarujúcu harmóniu hudby pripomínajúcu hru na xylofón. Počas toho stále vidí. Očítá sa na osvetlenom poli, pokrytom kvetmi a stretáva dve deti, ktoré už dávno zomreli a spriatelila sa s nimi v čase, keď spolu chodili do školy pre nevidiacich. Vtedy boli výrazne retardované, ale teraz vyzerali plné života, zdravé a bez niekdajších pozemských nedostatkov. Cíti, ako ju chcú s láskou privítať a chce ísť k nim. Vidí aj iné osoby, ktoré poznala v živote, ktoré však už zomreli (napríklad jej opatrovníčku a starú mamu) a cíti sa byť priťahovaná aj k nim. Predtým ako stihne s nimi nadviazať bližší kontakt, objaví sa žiariaca postava — oveľa jasnejšia ako ostatné - postaví sa pred ňu a jemne jej zablokuje cestu. Vicki v nej intuitívne spoznáva Ježiša (a opisuje podrobne jeho tvár, zvlášť oči a odev). V jeho prítomnosti sa jej otvorí spätný pohľad na celý jej život. Vidí v ňom členov rodiny, priateľov a potom sa dozvie, že sa musí vrátiť, pretože má mať deti. Táto správa ju mimoriadne vzruší, pretože vždy snívala o tom, že bude matkou a teraz sa jej zmocní vnútorné presvedčenie, že sa to po jej návrate aj stane. Predtým však, ako z tejto ríše svetla odíde, svetelná postava jej oznámi, aké dôležité pre ňu je, aby sa naučila „žiť s láskou a odpúšťaním“ (a ako mi Vicki povedala, boli to prorocké slová a stali sa skúšobným kameňom pre jej nasledujúci život). V tej chvíli sa ocitla späť vo svojom tele a opäť pocítila ťažkopádnosť a intenzívnu bolesť telesného bytia. Aj z tohto krátkeho opisu môžete vidieť, že hoci bola Vicki od narodenia slepá, mala rovnaký zážitok na prahu smrti ako vidiaci ľudia. Vidí navyše nielen tento svet, ale aj oblasť mimo neho, rovnako ako ju vnímajú ostatní. Okrem zrakovej dezorientácie, ktorá sa stratila počas neskoršieho štádia zážitku a jej

neschopnosti rozlišovať farby, v jej rozprávaní nenájdeme nič, čo by nám prezrádzalo, že ide o nevidiacu ženu. Pokiaľ ide o jej zážitok na prahu smrti, v jej vlastnom ponímaní, nebola vtedy vôbec slepá.“

(Kenneth Ring)

PRÍKLAD „NEGATÍVNEHO NDE“

„Vcelku sú ZPS pozitívne udalosti, ktoré vyvolávajú v ľuďoch pozitívne premeny. No z času na čas sa vyskytne aj negatívny ZPS. Dovoľte, aby som uviedol veľmi zarážajúci prípad. Istý mladík sa pokúsil spáchať samovraždu. V živote neurobil veľa dobrého a naozaj nemal byť na čo hrdý. Predávkoval sa nejakým liekom a mal zážitok, ktorý sa odohrával vo dvoch rovinách. Prvá rovina, to bola čisto telesná bolesť, nevoľnosť a strach, keď upadal do predsmrtného stavu. V prítomnosti priateľov mu zlyhalo srdce a obelasel. Šťastnou náhodou sa im podarilo zohnať zdravotníkov, ktorí ho vzkriesili. Keď sa dostal do kritickej fázy umierania, prežil ten najhrôzostrašnejší ZPS, o akom som počul. Opísal mi výjavy, v ktorých sa po ňom načahovali a kmásali ho nejaké strašidelné stvorenia. Podobalo sa to zostupu do Danteho pekla. Mal klaustrofobický, nenávisťný, hrôzostrašný ZPS, v ktorom nebolo ani za mak pozitívneho. Ani mimotelová epizóda, ani svetelná bytosť, nič krásne, nič príjemné. Tento zážitok ho však úplne zmenil. Bol z neho iný človek a ja som to cítil. Mal v sebe akýsi jas. Vyžiarovalo z neho zdravie a povedomie cieľa. Nebol to nezvyčajne nadaný ani ambiciózny človek, ale mal v sebe také silné povedomie, kam v živote smeruje, že to bolo pozoruhodné.“

(Raymond A. Moody)

DOPAD NA ŽIVOT DOTYČNÉHO:

*„Osoby, ktoré **prešli zážitkami na prahu smrti**, však chcú na základe svojej viery niečo urobiť - chcú ľuďom pomáhať. **Konajú na základe tradičných kresťanských ideálov** lásky k blížnemu a slúžia druhým - nie preto, že im to prikazuje viera, ale na základe vlastného rozhodnutia.“*

(Dr. Kenneth Ring)

Nový rebríček hodnôt:

*„Všetky zážitky prahu smrti majú jeden spoločný prvok: **menia ľudí, ktorí ich zažijú**. Za dvadsať rokov, čo sa intenzívne stýkam so ZPS-kármí, som ešte nenašiel ani jedného, ktorý by v dôsledku svojho zážitku nebol prešiel veľmi hlbokou a pozitívnou premenou.“*

(Raymond A. Moody)

„Jeden z najzarážajúcejších príkladov osobnostného rastu prostredníctvom ZPS, akých som bol svedkom, bol prípad muža, ktorého budem volať **Nick**. Bol to **majster podvodov a vyložený kriminálnik**, ktorý robil všetko od okrádania vdov až po pašovanie narkotík. Zločin zabezpečoval Nickovi dobré bydllo. Mal luxusné autá, pekné šaty, nové domy a svedomie ho nijako nezaťažovalo výčitkami. Potom sa jeho život zmenil. Jedného podmračného dňa hral práve golf, keď sa odrazu strhla búrka. Kým stihol utiecť z trávnik, zasiahol a „zabil“ ho blesk. Chvíľočku sa vznášal nad svojím telom a vzápätí sa rútil tmavým tunelom k svetlému bodu. Vynoril sa v jasnej pastorálnej krajinke, kde ho privítali príbuzní a iní ľudia, ktorí „žiarili ako Colemanove lampáše“. Stretol sa so svetelnou bytosťou, ktorú ešte vždy váhavo opisuje ako Boha, a tá ho láskavo sprevádzala pri prehliadke jeho života. Prežil znovu celý svoj život, nielenže videl trojrozmerné všetky svoje skutky, ale aj videl a pociťoval, ako jeho skutky účinkovali na iných. Tento zážitok Nicka zmenil. Neskôr, keď sa zotavoval v nemocnici, pocítil naplno účinky, ktoré zanechala prehliadka jeho života. Pri svetelnej bytosti sa ocitol v dosahu čistej lásky. Cítil, že keď naozaj umrie, bude musieť znova podstúpiť prehliadku života a tento proces by bol veľmi nepríjemný, keby sa z prvej prehliadky života nijako nepoučil. „Teraz“, vraví Nick, „vždy žijem svoj život s vedomím, že budem musieť prejsť ďalšou prehliadkou života. Čím sa teraz žijem, vám nepoviem, ale ubezpečujem vás, že je to poctivé zamestnanie, v ktorom pomáhame iným ľuďom.““

(Raymond A. Moody)

„Ďalší človek, ktorého ZPS hlboko zmenil, bol muž, ktorého budem volať **Mark**. Po celý život bol **posadnutý peniazmi a spoločenským postavením**. Viedol podnik na výrobu lekárskeho prístrojov a väčšmi mu ležal na srdci rýchly predaj a ľahko zarobený groš ako údržba prístrojov po predaji. Potom medzi štyridsiatkou a päťdesiatkou mal ťažký infarkt. Počas tohto zážitku sa znovu stretol so svojou starou matkou a mnohými ďalšími príbuznými, ktorí ho zahrnuli čistou láskou. Keď ho vzkriesili, jeho pohľad na život sa úplne zmenil. Všetky tie veci, ktoré predtým boli preňho hnacou silou, teraz v jeho hierarchii hodnôt výrazne poklesli - hlboko pod rodinu, priateľstvo a vedomosti. Povedal mi, že kým bol „na druhej strane“, uzavrel so svetelnou bytosťou dohodu, že sa už nebude natoľko zameriavať na peniaze, ale namiesto toho sa bude usilovať byť láskavý. Je iróniou, že tento nový postoj viedol k väčším ziskom. „Som milší k ľuďom,“ povedal mi s úsmevom. „A tak chcem viac odo mňa kupovať.““

(Raymond A. Moody)

Všeobecne ľudia po NDE preferujú nasledovné hodnoty zhruba v tomto poradí:

- **Láska:** „„Naučil si sa milovať?“ to je otázka, pred ktorú sú v priebehu epizódy postavení takmer všetci ZPS-kári. Po návrate takmer všetci tvrdia, že najdôležitejšou vecou v živote je láska. Mnohí vravia, že to je dôvod, prečo sme na svete. Väčšina ju považuje za základný znak šťastia a plnosti života, pri ktorom ostatné hodnoty ustupujú do úzadia.“ (Moody)
- **Spätosť so všetkým:** „Keď som „zomrel“, naučil som sa jednu veľkú vec, a síce, že sme všetci súčasťou jedného veľkého Vesmíru. Ak si myslíme, že môžeme ublížiť inému človeku alebo inej živej veci a pritom neublížiť sebe, dopúšťame sa smutného omylu.“ (človek, ktorý zažil NDE)

- **Vysoká hodnota rastu a učenia sa:** „Pre ZPS-károv je príznačná aj novonadobudnutá úcta k vedomostiam. Niektorí vravia, že je to výsledok prehliadky života. Svetelná bytosť im povedala, že smrťou sa neprestávame učiť; že vedomosti sú čosi, čo si môžeme vziať so sebou. Keď si ZPS-kári prehliadnu svoj život, uvedomia si, že svetelná bytosť ich miluje a záleží jej na nich. Uvedomia si, že nevynáša súdy, skôr od nich žiada, aby savyvinuli na lepších ľudí.“ (Moody)
- **Zodpovednosť a moc nad svojim životom:** „Všetci ZPS-kári sa cítia zodpovednejší za priebeh svojho života. Naliehavo si tiež uvedomujú bezprostredné i dlhodobé dôsledky svojich činov. Práve dramatická „prehliadka života“ zo zorného uhla tretej osoby im umožňuje, aby objektívne posúdili svoj život.“ (Moody)
- **Pocit naliehavosti:** „Pocit naliehavosti“ je slovné spojenie, ktoré sa pri rozhovoroch so ZPS-kármi ustavične vracia. Neraz ním narážajú na krátkosť a krehkosť svojho vlastného života. Ale často vyjadrujú pocit naliehavosti zo sveta, v ktorom obyčajné ľudskétvory držia v rukách ohromné ničivé sily.“ (Moody)
- **Duchovný život:** „ZPS takmer vždy vedie k duchovnej zvedavosti. Mnohí ZPS-kári študujú a prijímajú duchovné učenia veľkých náboženských mysliteľov.“ (Moody); „Michael Sabom a ďalší badatelia shodne pozorujú, že „NDE posiluje víru a vyvoláva vyššiu oddanosť tradičným náboženským praktikám“.“ (Dinesh D'Souza)

NDE A KREŠŤANSTVO

- Ako už poznamenal Kenneth Ring, je potešujúce, že hodnoty, ku ktorým ľudia vedie zážitok NDE, sú typicky kresťanské: SVÄTOSŤ (rast, učenie sa), LÁSKA, KATOLICITA (pocit spätosti so všetkými ľuďmi, s celým svetom), ZODPOVEDNOSŤ ZA SEBA (idea „súdu“ v kresťanstve) a záujem o DUCHOVNÝ A NÁBOŽENSKÝ ŽIVOT všeobecne.
- Takisto je potešujúce, že opisy tejto skutočnosti naozaj silne pripomínajú kresťanský (a obzvlášť katolícky) koncept: Boh ako Svetlo a Láska, Nebo ako „stav“ a komunita svätých, súd (revízia života) kde každý súdi sám seba,...

VYSVETLENIE?

Výskumy, ktoré sa tejto oblasti venovali, zvažovali mnohé hypotézy:

- **Halucinácie vplyvom odkysličenia mozgu** – nevysvetľuje fakt, že v čase, keď boli dokázateľne „mŕtvi“, pravdivo videli a počuli, čo sa s ich telom deje, dokonca aj veci mimo miesta, kde ich telo ležalo.⁵ Zaujímavé sú aj zážitky slepých od narodenia, ktorí nemajú žiadnu predstavu o tom, čo vidia – ako hovorí jedna z nich, nevidí „tmu“, ani nič, ani nevie, čo je to „vidieť“, aj v snoch prežíva len zážitky typu hmat, čuch,... – ale počas vystúpenia z tela opravdivo videli seba, svet, (čo ich, prirodzene, značne vyviedlo z rovnováhy a často aj vystrašilo, lebo nikdy nič podobné nezažili)... Je asi ťažko predstaviteľné, že by sme v halucináciách prežívali čosi, s čím ako osobnosť nemáme žiadnu skúsenosť, ani žiaden pojem o tom.
- **Halucinácie vplyvom anestetík** – ale zážitok mali aj ľudia, ktorým anestetiká podané neboli.
- **Vidiny podmienené náboženským presvedčením** – „V skutočnosti sa však tieto zážitky vyskytujú u ľudí všetkých rás, farieb či vyznaní, dokonca aj u ateistov. Znamená to, že počas zážitku na prahu smrti veriaci i ateista prežívajú nejakú jeho verziu, pričom vystupujú z tela, idú cez tunel, vidia svetelné bytosti, sledujú prehľad života atď. Mnohí bádatelia vidia rozdiel medzi nimi v tom, že veriaci si spoja svetelnú bytosť s Bohom alebo Ježišom Kristom, zatiaľ čo ateista pravdepodobne vyhlási, že videl svetelnú bytosť, a hotovo.“ (Moody)⁶ Takisto tieto zážitky prežívajú aj malé deti, ktoré ešte žiadne náboženské presvedčenie nemajú.⁷

⁵ Napríklad: „Povedala jej totiž, že nepozerala stále iba dolu od stropu, ale ocitla sa mimo nemocnice. Uviedla, že bola mimoriadne zmätená, keď zbadala jeden predmet na rímse tretieho poschodia v severnom krídle budovy, nad ktorým sa vznášala. Keď sa k nemu priblížila, bola z toho všetkého zmätená. Videla tenisku na rímse budovy! Opísala túto tenisku do najmenších podrobností. Medzi iným povedala, že v mieste malička bola značne obnosená a jedna šnúrka bola strčená pod pätou. Maria nakoniec s určitou naliehavosťou poprosila Clarkovú, či by tútenisku nešla pohľadať. Cítila takmer zúfalú potrebu presvedčiť sa, to „naozaj“ videla. Sám som bol v tejto nemocnici a môžem vám povedať, že severná strana budovy je veľmi úzka a na treťom poschodí má len päť okien. Keď tam Čiarková prišla, nenašla žiadnu topánku — až kým neprišla k strednému oknu chodby, kde na rímse, presne ako to uviedla Maria, ležala teniska.“ (Kenneth Ring)

⁶ „Základná forma zážitku na prahu smrti je rovnaká na celom svete. Je jedno, či ho zažije hinduista v Indii, moslim v Egypte, kresťan v USA, alebo ateista na Islande, všetci títo ľudia zažijú rovnaké prvky vrátane pocitu pokoja, opustenia tela, putovania tunelom, svetelných bytostí, prehľadu života, neochoty k návratu a transformácie. Kultúrne prostredie nijako neovplyvňuje zážitky na prahu smrti.“ (MUDr. Jeffrey Long, Nadácia pre výskum zážitkov na prahu smrti (Near Death Experience Research Foundation - NDERF))

⁷ „O sedm let později se Morse a jeho spolupracovníci zaměřili na 147 vážně nemocných dětí z dětské nemocnice v Seattlu, z nichž se šestadvacet ocitlo ve stavu blízkém smrti. Zkoumaným pacientům bylo od tří do sedmnácti let. Práce s dětmi má řadu výhod. „Zatímco zážitky dospělých z klinické smrti ovlivňuje kulturní prostředí a potřeba objasnění a potvrzení, u dětí je vše čisté,“ vysvětluje Morse. „Nepotlačují vzpomínky a nemají strach z posměchu, který by jejich vyprávění mohlo vyvolat.“ Z oněch 26 dětí popisovaly prožitky pozoruhodně připomínající právě to, o čem píše Moody, všechny kromě dvou. Ostatní sice také strávili nějaký čas v bezvědomí, ale byli na tom zdravotně lépe a nic podobného nezažili. „To bylo naše nejdůležitější zjištění,“ tvrdí Morse. „Pouze ti, kdo se skutečně ocitnou na hranici mezi životem a smrtí, mají prožitky z klinické smrti. Což naznačuje, že tyto stavy nemají psychické nebo fyziologické příčiny.“ Také se zdá, že nesouvisejí ani s anestezií, léky a vnímáním bolesti.“ (Reader's Digest – článok o Dr. Melvinovi Morsem)

- **Podvod, klamstvo** – lenže o tomto svedčia nezávisle od seba ľudia zo všetkých kútov sveta, dokonca máme svedectvá aj z minulosti⁸. Takže klamstvo, alebo podvod, naozaj neprichádzajú do úvahy!
- **Spomienka na pôrod** – „*Představa je taková, že na konci života se jakoby navrátíme do dělohy a znovu zažijeme své narození. K tomuto pohledu se hlásí Carl Sagan v knize Brocův mozek (Broca's Brain). To by na první pohled vysvětlovalo hned několik aspektů NDE: tunel, pocit vznášení se v kapalině, pohyb z temnoty do světla. Saganovu hypotézu však do značné míry vyvrátil filozof Carl Becker, když na základě výzkumu v oblasti vnímání malých dětí prokázal, že když novorozenec vychází z dělohy, nevidí nic. ... Navíc porodní cesty nejsou žádný tunel, jímž dítě důstojně proplová - je to úzký a těsný průchod, z něhož novorozenec vychází většinou hlavou napřed a někdy i posetý oděrkami a modřinami. A konečně tu máme NDE u lidí, kteří se narodili císařským řezem, a tudíž nikdy běžný porod neprodělali.*“ (Dinesh D'Souza)
- **Vnímanie mozgom, ktorý akýmsi doteraz neznámym spôsobom stále fungoval a vnímal** – Iba teória, nič viac... Naviac, nevysvetľuje väčšinu z vyššie

⁸ Svedectvo, zaznamenané sv. Bedom Ctihodným v roku 731: „*V tom čase sa stal pozoruhodný zázrak v Británii, ako kedysi za starých dôb. Aby totiž prebudil živých z duchovnej smrti, vrátil sa jeden „mŕtvy“ muž späť do telesného života a rozprával mnohé prekvapujúce veci, ktoré videl, a niektoré z nich považujem za hodné stručnej zmienky. Bol hlavou rodiny na jednom mieste v krajine Northumberland, známej ako Cunningham, a viedol oddaný život s celou svojou domácnosťou. Raz ochorel a jeho stav sa stále zhoršoval, až prišla kríza a jedného večera zomrel. Ale na úsvite sa znovu vrátil k životu a na veľké zdesenie prítomných sa posadil. Všetci ušli, iba jeho žena, ktorá ho veľmi milovala, ostala pri ňom, chvejúc sa od strachu. Muž ju upokojoval slovami: „Neboj sa, pretože naozaj som unikol zo zovretia smrti a budem zasa žiť medzi ľuďmi. Ale odteraz nesmiem žiť tak, ako som žil a musím prijať celkom nový spôsob bytia.“ . . . Onedlho sa vzdal všetkých pozemských povinností a vstúpil do kláštora v Melrose, ktorý je takmer celý obkolesený zátokou rieky Tweed . . . O svojom zážitku zvykol hovoriť toto: „Mojím sprievodcom bol pekný muž v žiarivých šatách a ticho sme kráčali asi severovýchodným smerom. Keď sme takto postupovali, prišli sme k veľmi širokému a hlbokému údoliu, ktoré bolo nekonečne dlhé . . . Čoskoro ma vyviedol z tmy von, do atmosféry jasného svetla. Pred nami sa týčila obrovská, nekonečne dlhá a vysoká stena, a to na všetky strany, kam som pozeral. Keďže som nevidel žiadnu bránu, okno ani vchod, začal som sa čudovať, prečo sme tu šli. Keď sme však k nej pristúpili, zrazu - neviem akým spôsobom - sme sa ocitli na jej vrchole. Za ňou sa rozprestierala široká, krásna lúka . . . Svetlo, ktoré zaplavovalo priestor, bolo silnejšie a jasnejšie ako lúče slnka na poludnie . . . “ (Sprievodca mi povedal): „Musíš sa teraz vrátiť do svojho tela a žiť ešte raz medzi ľuďmi. Keď budeš vážiť svoje činy starostlivejšie a zachováš svoje slová a spôsoby čestné a jednoduché, potom, po smrti, dostaneš nový domov medzi šťastnými duchmi, ktoré vidíš. Viedol som ťa tu iba preto, aby si objavil, aká bude tvoja budúcnosť.“ Keď mi to povedal, nechcel som sa vôbec vrátiť do svojho tela. Bol som príliš uchvátený príjemnosťou a krásou miesta i spoločnosti . . . Neodvážil som sa však postaviť proti vôli môjho sprievodcu a medzitým, neviem ako, som sa zrazu našiel opäť medzi živými. Ten Boží muž nerozprával o nadpozemských veciach otupeným a bezstarostným ľuďom, ale hovoril iba s tými, ktorých prenasledoval strach z trestu, alebo sa utešovali nádejou na večné radosti a boli ochotní vziať si jeho slová k srdcu a zdokonaľovať sa vo svätosti.“ (in R. Moody, Život po živote); alebo svedectvo zo zbierky Keltská miscelanea z 9. až 10. storočia: „Donnán, syn Liatha, jeden zo Senánových žiakov, šiel zbierať morské riasy na pobrežie s dvoma malými chlapcami. More mu odnieslo člň a na ostrove nebol nijaký iný, ktorým by vedel chlapcov zachrániť. Obaja sa utopili. Na ďalší deň sa ich telá vyplavili na pláž ostrova. Prišli rodičia chlapcov, stáli tam na pláži a žiadali, aby im synov vrátili živých. Senán riekol Donnánovi: „Povedz chlapcom, aby vstali a prehovorili so mnou.“ Donnán povedal chlapcom: „Môžete vstať a hovoriť s rodičmi, pretože vám to prikazuje Senán.“ Oni okamžite na Senánov príkaz vstali a povedali svojim rodičom: „Zle ste spravili, že ste nás zobrali z tej krajiny, do ktorej sme vkročili!“ Ich matka zažalila: „Ako môžete byť radšej v tej krajine, než sa nevrátiť k nám?“ „Matka,“ odpovedali, „keby si nám dala moc nad celým svetom a zároveň všetky jeho radosti a potešenia, museli by sme ho považovať za väzenie v porovnaní so životom a svetom, do ktorého sme vstúpili. Nezdržujte nás, pretože je čas návratu do krajiny, odkiaľ sme prišli; a Boh spraví pre nás to, že nebudete za nami žiaľovať.“ Tak im rodičia dali svoj súhlas. Chlapci šli spolu so Senánom do jeho oratória, kde prijali sviatosti a odišli do neba. Ich telá boli pochované pred oratóriom, kde žil Senán. A to boli prví mŕtvi, pochovaní na ostrove Scatterry.“ (ibid)*

uvedeného a nevysvetľuje napríklad ani zážitky NDE u slepcov: „Kübler-Rossová v knihe *O smrti a umírání* píše o pacientech, ktorí boli najmä desať let slepí, ale během NDE podrobne popsali nejen lékařské procedury, ale i šperky a barvu oblečení lidí okolo sebe. Kenneth Ring a Sharon Cooperová uvádějí v knize *Zrak mysli (Mindsight)* přes dvacet případů, kdy slepí pacienti popsali NDE „k nerozeznání od zážitků vidoucích““ (Dinesh D’Souza); „Dokonca i slepí od narodenia majú počas umierania zrkové zážitky, pričom niektoré z nich sa dotýkajú overiteľných faktov z tohto sveta (a nie sú to teda len vnemy z „iného sveta“)“ (Kenneth Ring)

- **Zážitok sa odohráva ešte pred „zomretím“, alebo tesne po oživení** – Dnes už máme potvrdené, že mnohé tieto zážitky dokázateľne prebiehali v čase, keď mozog, napojený na EEG, bol úplne „mŕtvy“ a nečinný. Navyše, zase nevysvetľuje takmer nič z vyššie uvedených faktov.

„SKEPTICI PŘIŠLI S množstvím teorií, jež prožitky umírajících lidí vysvětlují. Podle některých vznikají tyto vjemy působením anestetik podaných v nemocnici. Morse však našel řadu lidí, kteří se ocitli na pokraji smrti mimo nemocniční zařízení. Jiní považují tyto vzpomínky spíš za halucinace vyvolané narkotiky, endorfiny nebo silným nedostatkem kyslíku. Morse ale tvrdí, že žádný z těchto vlivů u jeho případů nastat nemohl. Pravděpodobně nejoriginálnější teorii předložil slavný astronom Carl Sagan: domnívá se, že pocity před smrtí jsou vlastně opakováním prožitků z vlastního narození - průchod tunelem (porodními cestami) ke světlu. Morse však namítá, že mnozí z dětských pacientů, popisující takovou cestu, se narodili císařským řezem.“

(Melvin Morse in Reader's Digest)

V podstate nám ostáva iba jedna možná hypotéza...

- **Nakoniec ostáva iba jediné logické a všeobecne prijateľné vysvetlenie:**

ŽIVOT POKRAČUJE AJ PO SMRTI, ako o tom oddávna hovorí Biblia!